

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

III Всеукраїнської науково-практичної конференції
студентів, аспірантів та молодих науковців
«СУЧАСНИЙ МАСОВОКОМУНІКАЦІЙНИЙ ПРОСТІР:
ІСТОРІЯ, РЕАЛІЇ, ПЕРСПЕКТИВИ»

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ ТА СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ
КАФЕДРА ЖУРНАЛІСТИКИ ТА ФІЛОЛОГІЇ

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

III Всеукраїнської науково-практичної конференції
студентів, аспірантів та молодих науковців
«СУЧАСНИЙ МАСОВОКОМУНІКАЦІЙНИЙ ПРОСТІР:
ІСТОРІЯ, РЕАЛІЇ, ПЕРСПЕКТИВИ»

Суми, 23–24 травня 2024 р.

УДК 007 : 304 : 070

3641 **Збірник** наукових праць III Науково-практичної конференції студентів, аспірантів та молодих науковців «Сучасний масовокомунікаційний простір: історія, реалії, перспективи». Суми : Сумський державний університет, 2024. 136 с.

До збірника увійшли наукові дослідження молодих науковців, аспірантів та студентів, учасників III Науково-практичної конференції студентів, аспірантів та молодих науковців. Дослідження пов'язані з комплексною програмою науково-дослідних робіт СумДУ, безпосередньо з науковим напрямом досліджень кафедри журналістики та філології у межах теми «Сучасний масовокомунікаційний простір: історія, реалії, перспективи».

Для викладачів, учителів, науковців, аспірантів, докторантів, студентів та інших зацікавлених осіб.

3641 **Collection** of scientific works of the III Scientific and practical conference of students, postgraduates and young scientists «Contemporary mass communication space: history, realities, prospects». Sumy : Sumy State University, 2024. 136 p.

The collection includes scientific materials of young scientists, postgraduates and students, participants of the III Scientific and practical conference of students, postgraduates and young scientists. The studies are related to the comprehensive program of research works of Sumy State University, directly with the scientific direction of research of the department of journalism and philology within the framework of the topic «Contemporary mass communication space: history, realities, prospects».

For lecturers, teachers, scientists, graduate students, doctoral students, students and other interested persons.

РЕДКОЛЕГІЯ: *Володимир Садівничий*, д-р наук із соц. комунік., голова; *Ірина Жиленко*, д-р філол. наук, заст. голови; *Тетяна Ковальова*, канд. наук із соц. комунік.; *Інна Сипченко*, канд. наук із соц. комунік.; *Ярослав Яненко*, д-р наук із соц. комунік.

EDITORS: *Volodymyr Sadivnychy*, D. Sc. (Social Communications), head; *Iryna Zhylenko*, D. Sc. (Philology), deputy head; *Tetiana Kovalova*, PhD (Social Communications); *Inna Sypchenko*, PhD (Social Communications); *Yaroslav Yanenko*, D. Sc. (Social Communications).

*Матеріали друкуються за авторською редакцією.
The materials are printed in the author`s editorial office.*

© Автори наукових публікацій, 2024.
© Сумський державний університет, 2024.

КРИТИЧНИЙ АНАЛІЗ МЕДІАТЕКСТІВ ЯК КЛЮЧОВА НАВИЧКА СТУДЕНТІВ-ЖУРНАЛІСТІВ

Наталія Пономаренко,

д-р філософії, викладач, Відокремлений структурний підрозділ «Машинобудівний фаховий коледж СумДУ, асистентка кафедри журналістики та філології, Сумський державний університет.

Анотація. У дослідженні описано основні види критичного аналізу медіатекстів як ключової навички студентів-журналістів; з'ясовано своєрідність вивчення журналістського тексту через призму критичного аналізу. У матеріалі подано спектр завдань, метою яких є формування навичок критичного аналізу медіатекстів, з урахуванням того, що одним з найважливіших в опануванні професійних компетенцій є навички читати – аналізувати – говорити/писати.

Ключові слова: аналіз, критичний аналіз, студенти-журналісти, медіатекст, методика.

CRITICAL ANALYSIS OF MEDIA TEXTS AS A KEY SKILL STUDENT JOURNALISTS

Natalia Ponomarenko,

doctor of philosophy, teacher,
Machine building college of Sumy State University,
assistant of the department of journalism and philology of Sumy State University

Abstract. The study describes the main types of critical analysis of media texts as a key skill of journalism students; the peculiarity of studying the journalistic text through the prism of critical analysis is clarified. The material presents a range of tasks, the purpose of which is the formation of skills of critical analysis of media texts, taking into account the fact that one of the most important skills in mastering professional competences is the ability to read - analyze - speak/write.

Keywords: analysis, critical analysis, journalist students, media text, methodology.

Сучасна система освіти зорієнтована на формування особистості, формування її як творця, здатного не лише самостійно здобувати знання, а й реалізувати їх відповідно до вимог сьогодення. В Україні проблему впровадження медіаосвіти досліджують Н. Войтко, Т. Іванова, Л. Найдьонова, Г. Онкович, Б. Потятинник, О. Семенов, І. Чемерис та ін.

Журналістика сьогодні вимагає тлумачення, коментування, оцінки подій та явищ суспільного життя. Медійник повинен вміти аналізувати факти, розкривати їхній сенс, посприяти тому, щоб реципієнт розібрався в потоці подій, фактів, явищ, проникнути в їхній внутрішній світ, розкрити їхнє суспільне значення, сформулювати громадську думку.

Одними з найважливіших в опануванні журналістських професійних компетенцій є навички читати – аналізувати – говорити/писати. Повноцінний аналіз медіатексту можливий з урахуванням комплексу видів аналізу. Різномасштабне опрацювання медіатексту в розрізі методики критичного аналізу – дієвий інструмент опанування журналістики в умовах фахової передвищої та вищої освіти.

Формування критичного мислення є результатом послідовного систематичного читання й аналізу журналістських текстів різних видів.

Задля аналізу медіатексту найчастіше використовується як інструмент критичне мислення.

Задля критичного аналізу майбутнім журналістам на заняттях пропонуємо алгоритм (За Шейбе С., Рогоу Ф., таблиця 1.1. [1]).

Таблиця 1.1.

Ключовими питаннями для аналізу медіатекстів

АУДИТОРІЯ Й АВТОРСТВО	АВТОРСТВО	Хто створив ці меседжі?
	МЕТА	Чому їх створено? Яка цільова аудиторія (та звідки ви це знаєте)?
	ЕКОНОМІКА	Хто за це заплатив?
	ВПЛИВ	Хто може дістати користь від цього меседжу? Кому він може завдати шкоди? Що це повідомлення означає для мене?
	РЕАКЦІЯ	Які можуть бути мої дії у відповідь на ці меседжі?
МЕСЕДЖІ ТА ЗНАЧЕННЯ	ЗМІСТ	Про що це (й що вас змушує так думати)? Які ідеї, цінності, інформація та/або погляди очевидні/ імпліцитні? Про що не говориться в цьому повідомленні, що було б важливо знати?
	ТЕХНІКИ	Які техніки використовуються? Чому використовуються саме ці техніки? Як вони передають меседжі?
	ІНТЕРПРЕТАЦІЇ	Як можуть різні люди зрозуміти ці меседжі по-різному? Яка моя інтерпретація цього та що я дізнаюся про себе зі своєї реакції або інтерпретації?
ПОДАННЯ РЕАЛЬНОСТІ	КОНТЕКСТ	Коли це зроблено? Де або як ним поділилися з публікою?
	НАДІЙНІСТЬ	Чи це факт, думка, чи щось інше? Якою мірою меседж гідний довіри (та що змушує вас так думати)? Які джерела інформації, думок, припущень?

Сахневич І.А. пропонує такі етапи критичного аналізу медіатекстів:

1) етап створення мотивації до розгляду медіатексту: передбачає аргументований виклад основних мотивів контакту з медіатекстом у рамках навчальних елементів дисципліни та окремого заняття;

2) етап безпосереднього представлення медіатексту у вигляді його озвучення викладачем або самостійного опрацювання (читання) студентами. На цьому ж етапі учасники освітнього процесу (студенти і викладач) беруть участь у визначенні основних проблемних питань і ситуацій згідно з контекстом медіатексту, практикуючи коментоване читання;

3) етап критичного аналізу медіатексту згідно з визначеною метою заняття та поставленими завданнями [2].

Розглянемо приклади завдань, що сприяють розвитку критичного мислення майбутніх журналістів.

Завдання 1. Проаналізувати текст. Дати відповідь на питання: чи правильно використано термінологію, що є предметом вивчення цього модуля? Поясніть та обґрунтуйте свою думку. Запропонуйте свій варіант опису подій.

Матеріал для аналізу:

Музиченко О. «Розслаблятися зарано, їм потрібні інтервали» – спікерка ОК «Південь» про ризик нової масованої атаки РФ. URL: <https://tsn.ua/ato/rozslablyatisya-zarano-yim-potribni-intervali-spikerka-ok-pivden-pro-rizik-novoyi-masovanoyi-ataki-rf-2212837.html>.

Завдання проаналізувати журналістські матеріали покликані сформуванню розуміння термінів, наприклад: «сепаратизм» та «тероризм»; «російсько-українська війна», «збройний конфлікт»; «біженці», «переселенці», «внутрішньо переміщені особи».

Завдання 2. Проаналізувати, які видання (інтернет чи друковані) нині є найбільш популярними серед студентів журналістських спеціальностей. Пояснити, які критерії рейтингу були покладені в основу рейтингу.

Завдання 3. Визначте, яке з поданих зображень справжнє, а яке створене за допомогою ресурсів, що базуються на штучному інтелекті.

Для виконання цього завдання потрібно застосувати іконографічний та семіотичний види аналізу пов'язані з декодуванням або розшифруванням аудіовізуальних образів, визначення мови медіа.

Завдання 4. Ознайомитися з лонгридом «30 років по тому. (Не)офіційна історія катастрофи ЧАЕС», автори – журналісти «24 каналу» (див. за покликанням: <https://24tv.ua/special/30roktiv/>). Визначити факти, коментарі та оцінки журналістів. Підготувати відповіді на запитання: яка роль журналістського тексту до цього лонгриду; які емоції викликає проєкт загалом; чи є частини тексту, які викликають захоплення чи навпаки – відторгнення?

Завдання 5. Обрати сторінку в соціальній мережі інфлюенсера (зірка шоу-бізнесу, письменник, високопосадовець, політик та ін.) та проаналізувати його акаунт за алгоритмом: чи сторінка цієї особи верифікована; чи вся інформація, яку публікує ця особа, є такою, що їй можна довіряти; чи можна перевірити оприлюднену інформацію і в який спосіб.

Це вправу можна провести індивідуально або ж у групах. Важливо, щоб кожен студент/група презентували результати аналізу, обговорили їх, зацентрувавши на тому, що для журналіста важливо критично підходити до будь-якої інформації, з якою він працює.

Однією з актуальних тем для майбутніх журналістів є кібербезпека. Вивчаючи цю тему, пропонуємо студентам визначити, що з наведеного є персональними даними: адреса проживання, адреса електронної пошти, ідентифікаційний код, номер банківської картки, номер страхового полісу, мобільний номер телефону, домашній номер телефону, номер факсу, робочий номер телефону, серія і номер паспорта серія, ідентифікаційний код, номер водійських прав, серія та номер студентського квитка, інформація про службу в лавах Збройних сил України. Вправу можна виконувати офлайн (у формі голосування, тестування) або онлайн (гугл-форма, ресурс «WordWall» та ін.).

Подані завдання і їхні варіації можуть охоплювати декілька видів критичного аналізу, адже кожне з них у розрізі декількох видів критичного аналізу. У результаті виконання зазначених практичних завдань, спрямованих на формування навичок критичного аналізу медіатекстів, у студентів формуються вміння інтерпретації поданих медіатекстів зі зверненням до власного досвіду та досвіду інших, ці завдання передбачають тренування пам'яті, розвиток навичок творчості, самостійності, професійне самовдосконалення.

Отже, формування навичок критичного мислення на прикладах медіатекстів у майбутніх студентів спеціальності «Журналістика» є фундаментом для створення сприятливого медіаосвітнього середовища, у якому медіаосвіта. Результати дослідження можуть бути використані в перспективі для обґрунтування та подальшого ефективного впровадження медіаосвітніх засобів у закладах фахової передвищої та вищої освіти.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Шейбе С., Рогоу Ф. Медіаграмотність: Підручник для вчителя / Перекл. з англ. К.: Центр вільної преси, АУП, 2014. 319 с.
2. Сахневич А.І. Критичний аналіз медіатекстів фахового спрямування як Необхідна складова формування медіакомпетентності майбутніх фахівців ВТНЗ. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILE=&2_S21STR=NZTNPU_ped_2013_3_32 (Дата звернення: 10.05.2024 року).